

Judikát NS 21 Cdo 2345/2015

Soud:	Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí:	01/23/2017
Spisová značka:	21 Cdo 2345/2015
ECLI:	ECLI:CZ:NS:2017:21.CDO.2345.2015.1
Typ rozhodnutí:	ROZSUDEK
Heslo:	Náhrada škody zaměstnavatelem Odpovědnost za škodu na vnesených nebo odložených věcech
Dotčené předpisy:	§ 226 předpisu č. 262/2006Sb. ve znění do 30.06.2012 § 267 předpisu č. 262/2006Sb. ve znění do 30.06.2012 § 268 odst. 2 předpisu č. 262/2006Sb. ve znění do 30.06.2012 § 265 předpisu č. 262/2006Sb. ve znění do 30.06.2012 § 118a předpisu č. 99/1963Sb. ve znění do 31.12.2013
Kategorie rozhodnutí:	C

21 Cdo 2345/2015

ROZSUDEK

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Zdeňka Novotného a soudců JUDr. Ljubomíra Drápala a JUDr. Lubomíra Ptáčka, Ph.D. v právní věci žalobkyně J. Q., zastoupené JUDr. Richardem Kaválkem, advokátem se sídlem v Praze 1, Václavské náměstí č. 788/30, proti žalované Psychiatrické nemocnici Bohnice, příspěvkové organizaci, se sídlem v Praze 8, Ústavní č. 91/7, IČO 00064220, o 110.219 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 28 C 147/2012, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. října 2014 č. j. 62 Co 364/2014-109, takto:

Rozsudek městského soudu (vyjma měnící části výroku o věci samé, jímž bylo žalobě vyhověno co do částky 10.000,- Kč s úrokem z prodlení) a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 4.12.2013 č.j. 28 C 147/2012-80 (vyjma výroku o věci samé, jímž bylo rozhodnuto o částce 10.000,- Kč s úrokem z prodlení) se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 8 k dalšímu řízení.

O d ů v o d ě n í :

Žalobkyně se domáhala, aby jí žalovaná zaplatila na náhradu škody 110.219 Kč s 9% úrokem z prodlení od 15.5.2012 do zaplacení. Žalobu odůvodnila tím, že na základě pracovní smlouvy ze dne 30.11.2010 pracovala u žalované jako zdravotní sestra. Dne 14.5.2012 „jako každý jiný pracovní den“ přijela do zaměstnání osobním automobilem Škoda Fabia, který zaparkovala v areálu zaměstnavatele před pavilonem, ve kterém pracovala. Vůz uzamkla, zajistila bezpečnostním zařízením a klíč od automobilu uložila do uzamykatelné šatní skříňky v šatně sester a v 7.00 h nastoupila na směnu. Téhož dne po směně v 18.30 h po příchodu do šatny zjistila, že její šatní skříňka je otevřená a klíče od automobilu i vozidlo jsou odcizeny. Celou záležitost ihned oznámila Policii ČR a následně i žalované, přičemž při vyčíslení škody vycházela z kupní ceny vozu, protože „předpokládá, že vzhledem ke krátké době od jeho zakoupení (10 měsíců) a k jistému zhodnocení koupí nových pneumatik, se časová cena automobilu od kupní ceny nebude příliš lišit“. Ačkoli je zřejmé, že se žalobkyně chovala podle pokynů žalované, odložila věci na místo k tomu určené, žalovaná odmítá žalobkyni vzniklou škodu nahradit.

Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 4.12.2013 č.j. 28 C 147/2012-80 žalobu zamítl a určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ve věci samé dospěl k závěru, že žalovaná za škodu, která žalobkyni „vznikla na pracovišti“, neodpovídá podle ustanovení § 433 odst. 2 obč. zák. Protože podle názoru soudu prvního stupně „automobil v tomto případě nelze považovat za věc, kterou zaměstnanec obvykle nosí do zaměstnání (takovými věcmi lze chápat např. kabelku, hodinky mobilní telefon, snubní prsten, apod.)“, a protože z výsledků dokazování lze dovodit, že parkovací místo, kam žalobkyně zaparkovala odcizený automobil, bylo pouze „místem, na kterém zaměstnavatel povolil zaměstnancům parkovat, aniž

by ovšem zaparkované automobily převzal do zvláštní úschovy“, „neodpovídá žalovaná za škodu vzniklou odcizením automobilu ani de ust. § 267 zák. práce“. Za odloženou věc, která se do práce obvykle nenosí a kterou zaměstnavatel nepřevzal do zvláštní úschovy, by žalovaná – jak soud prvního stupně dále uvedl – mohla odpovídat do výše 10.000,- Kč, ovšem za předpokladu, že by jí žalobkyně oznámila škodu v prekluzivní 15-ti denní lhůtě, což však neučinila, neboť v žádném ze zápisů o škodě není škoda řádně vyčíslena.

K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 15.10.2014 č. j. 62 Co 364/2014-109 rozsudek soudu prvního stupně změnil „jen“ tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni 10.000,- Kč s úrokem z prodlení od 5.1.2013 do zaplacení; jinak tento rozsudek potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud přisvědčil názoru soudu prvního stupně, že „automobil nelze považovat za věc, která se ve smyslu § 267 odst. 1 zák. práce obvykle nosí do zaměstnání a za kterou by žalovaná odpovídala bez omezení“. Zdůraznil, že „zákoník práce sice nevymezuje, co lze považovat za věci, které se obvykle nosí do práce, nicméně v tomto směru lze vyjít z ust. 226 zák. práce, které ukládá zaměstnavateli povinnost zajistit bezpečnou úschovu svršků a osobních předmětů, které zaměstnanec obvykle nosí do práce“ (jimiž je třeba rozumět např. kabelku, hodinky, mobilní telefon, běžné šperky apod.), aniž by ovšem ukládalo zaměstnavateli – tak jako ustanovení § 145 dřívějšího zákoníku práce – povinnost zajistit též „bezpečnou úschovu obvyklých dopravních prostředků, pokud je zaměstnanci používají k cestě do zaměstnání a zpět“. I když ustálená judikatura, podle níž se za obvyklý dopravní prostředek pro cestu do zaměstnání a zpět nepovažoval osobní automobil, byla přijata před „bezmála 38 lety a za tu dobu došlo k podstatnému rozšíření automobilové dopravy, kdy automobil se stal již běžným dopravním prostředkem, který není předmětem luxusu“, přesto se odvolací soud domnívá, že „ani nyní nelze považovat automobil za obvyklý dopravní prostředek k cestě do zaměstnání a zpět“, jestliže nyní ustanovení § 226 zák. práce zaměstnavateli „neukládá povinnost zajistit bezpečnou úschovu nejen osobního automobilu, ale též jakýchkoliv jiných dopravních prostředků (např. kol, motocyklů apod.)“. Kromě toho je třeba „poukázat též na to, že je obecně známo, že žalovaná se nachází takřka v centru P. a je běžně poměrně dobře dopravně dostupná“, a tudíž žalobkyni, která bydlí mimo území hl. m. P., „nic nebrání v tom, aby svůj automobil odstavila např. na odstavném parkovišti a dále cestovala hromadnou dopravou“. Za tohoto stavu odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně „konstatuje, že odpovědnost žalované za škodu podle § 267 zák. práce nemůže být dána“. Odvolací soud však nesdílí názor soudu prvního stupně, že žalobkyně nesplnila v zákonné prekluzivní 15ti denní lhůtě svoji oznamovací povinnost, neboť z dikce ustanovení § 268 odst. 3 zák. práce „lze dovodit, že postačí, pokud zaměstnanec v této lhůtě oznámí, že nastala škodní událost“, což žalobkyně „podle přesvědčení odvolacího soudu splnila“. Za situace, kdy bylo prokázáno, že žalobkyně odcizený automobil sice zaparkovala v areálu zaměstnavatele na místě k tomu obvyklém, avšak „nešlo o hlídané parkoviště“, a tudíž nešlo o věc, která by byla převzata do zvláštní úschovy, a kdy nebylo zjištěno, že by škoda byla způsobena jiným zaměstnancem žalované, odvolací soud uzavřel, že odpovědnost žalované je dána podle ustanovení § 268 odst. 2 zák. práce, ovšem jen do výše 10.000,- Kč. Tuto částku odvolací soud žalobkyni přiznal, aniž by zkoumal přesnou výši škody, neboť cena odcizeného automobilu tento limit „zcela nepochybně překročila“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu (do jeho potvrzujícího výroku o věci samé) podala žalobkyně dovolání. Namítala, že odvolací soud „nechal bez adekvátní právní odezvy skutečnost, že ke vzniku škody došlo v příčinné souvislosti se zanedbáním povinností pracovníků žalované“, jestliže příslušný pracovník žalované při propouštění bývalé zaměstnankyně S. nepostupoval s péčí řádného hospodáře a nevyžádal si od jmenované vrácení klíčů od léčebného pavilonu a šatny nebo po jejím odchodu nevyměnil příslušné zámky, čímž „de facto vytvořil podmínky pro trestnou činnost pachatele, přítele S.“. Dovolatelka dále vyslovila nesouhlas s argumentací odvolacího soudu, z níž dovodil závěr, že osobní automobil nelze považovat za obvyklý dopravní prostředek pro cestu do zaměstnání a zpět. Podle jejího názoru judikatura z roku 1976 vycházela z tehdejší situace, kdy „automobil byl obecně chápán jako do jisté míry luxusní předmět vyhrazený více méně privilegovaným vrstvám společnosti“, oproti situaci dnešní, kdy autem dojíždí do zaměstnání velká část pracujících a „pro miliony obyvatel“ je to dopravní prostředek „z hlediska dosažitelnosti práce zcela nezastupitelný“. Cesta osobním automobilem do práce a zpět znamená pro žalobkyni „denní úsporu času minimálně ve výši jedné hodiny“, a proto se „nelze ztotožnit“ s názorem odvolacího soudu o možnosti jeho odstavení na odstavném parkovišti a dále pak cestování do práce městskou hromadnou dopravou. Uvedený názor je navíc „v přímém rozporu s Ústavou ČR“, podle níž „každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co mu zákon neukládá“. Dovolatelka má za to, že pokud ustanovení § 226 zák. práce neukládá povinnost zaměstnavateli zajistit bezpečnou úschovu jakýchkoliv dopravních prostředků, „platí i pro něj obecná povinnost předcházet možným škodám“. Navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu změnil a žalobě „zcela“ vyhověl.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 občanského soudního řádu a že věc je třeba i v současné době - vzhledem k tomu, že řízení v projednávané věci bylo zahájeno v době před 1.1.2014 - posoudit (srov. Čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.) podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31.12.2013 (dále jen „o.s.ř.“), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o.s.ř.).

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o.s.ř. - nepodléhá), že žalobkyně pracovala u žalované na základě pracovní smlouvy ze dne 30.11.2010 (a jejích dodatků) od 1.12.2010 jako všeobecná sestra. Dne 14.5.2012 žalobkyně jako obvykle použila pro cestu do zaměstnání osobní automobil značky Škoda Fabia, rok výroby 2006, který po průjezdu vjezdovou vrátnicí a po přiložení čipové identifikační karty ke čtecímu zařízení na parkovacím stojanu zaparkovala v areálu zaměstnavatele na parkovacím místě před pavilonem č. 14, kde pracovala; automobil zajistila vnitřním bezpečnostním zařízením a uzamkla. Klíče od automobilu spolu s ostatními osobními věcmi vložila do zaměstnavatelem přidělené uzamykatelné šatní skříňky v šatně sester, která sloužila k převlékání zaměstnankyň před a po směně, a v 7.00 hodin nastoupila na směnu; u ukládání cenných věcí zaměstnanců (i pacientů žalované) byl na parkovišti žalobkyně určen zaměstnavatelem (žalovanou) trezor. Téhož dne po směně v 18.30 hodin

žalobkyně po příchodu do šatny zjistila, že její šatní skříňka (a tři další) je otevřená, věci zpřeházené a klíče od automobilu i vozidlo jsou odcizeny. Tentýž den nahlásila krádež Policii České republiky, následujícího dne oznámila škodnou událost zaměstnavateli a byl sepsán „protokol o nežádoucí události“. Nebylo zjištěno, že by osobní automobil žalobkyně odcizil jiný zaměstnanec žalované. Podle usnesení Policie České republiky ze dne 28.1.2013 č. j. ORIII-27967-77/TC-2012-001376-POKOR byla z důvodu neúčelnosti trestního stíhání odložena věc podezření mj. z přechodu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b) odst. 2, odst. 3 tr. zák., kterého se měl dopustit podezřelý M. S. tím, že „v blíže neurčenou dobu dne 14.5.2012 vnikl do šatny personálu v Psychiatrické léčebně Bohnice v pavilonu č. 14, který si odemkl pomocí klíčů své přítelkyně G. S., přičemž v šatně za použití nezjištěného předmětu, bez poškození, vnikl do čtyř šatních skříněk personálu, kdy z uzamčené skřínky č. 11 odcizil klíčky od osobního automobilu zn. Škoda Fabia“, patřícího žalobkyni, a „dne 14.5.2012 v 11.20h pomocí odcizených klíčků“ toto vozidlo „odcizil na parkovišti před pavilonem č. 14 v Psychiatrické léčebně Bohnice“, z areálu léčebny odjel a odcizené vozidlo „prodal dosud neztotožněné osobě v L. za částku 15.000,- Kč“; podle odůvodnění tohoto usnesení se M. S. k uvedenému činu doznal.

Za tohoto skutkového stavu závisí napadený rozsudek odvolacího soudu ve věci samé – jak vyplývá z jeho odůvodnění – mimo jiné na vyřešení právní otázky předpokladů odpovědnosti zaměstnavatele za škodu způsobenou zaměstnanci na odloženém dopravním prostředku použitým pro cestu do zaměstnání a zpět. Vzhledem k tomu, že tato právní otázka nebyla po účinnosti zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, v rozhodování dovolacího soudu ve všech souvislostech vyřešena, a protože její posouzení bylo pro rozhodnutí soudů významné (určující), dospěl Nejvyšší soud České republiky k závěru, že dovolání žalobkyně je podle ustanovení § 237 o.s.ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba posuzovat i v současné době – vzhledem k tomu, že ke škodě na majetku žalobkyně došlo dne 14.5.2012 - podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 30.6.2012, tj. předtím, než nabyly účinnosti zákony č. 385/2012 Sb., č. 396/2012 Sb. a č. 399/2012 Sb. (dále jen „zák. práce“).

Podle ustanovení § 267 odst. 1 zák. práce odpovídá zaměstnavatel zaměstnanci za škodu na věcech, které se obvykle nosí do práce a které si zaměstnanec odložil při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním na místě k tomu určeném nebo obvyklém. Právo na náhradu škody zanikne, jestliže její vznik neohlásí zaměstnanec zaměstnavateli bez zbytečného odkladu, nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy se o škodě dozvěděl (§ 267 odst. 2 zák. práce).

Podle ustanovení § 268 odst. 2 zák. práce zaměstnavatel odpovídá za věci, které zaměstnanec obvykle do práce nenosí a které zaměstnavatel nepřevzal do zvláštní úschovy do částky 10 000 Kč. Jestliže se zjistí, že škodu na těchto věcech způsobil jiný zaměstnanec nebo došlo-li ke škodě na věci, kterou zaměstnavatel převzal do zvláštní úschovy, je zaměstnavatel povinen uhradit zaměstnanci škodu v plné výši.

Odpovědnost zaměstnavatele za škodu vzniklou zaměstnanci na odložených věcech navazuje na povinnost zaměstnavatele zajistit bezpečnou úschovu svršků a ostatních osobních předmětů, které zaměstnanci obvykle nosí do zaměstnání (srov. § 226 zák. práce). Předpoklady odpovědnosti zaměstnavatele podle ustanovení § 267 zák. práce jsou odložení věcí při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním na místě k tomu určeném nebo obvyklém, vznik škody na těchto věcech, ohlášení vzniku škody zaměstnavateli bez zbytečného odkladu, nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy se zaměstnanec o škodě dozvěděl. Odpovědnost zaměstnavatele se vztahuje na věci, které zaměstnanec v souvislosti s výkonem práce odložil a které se tak dostaly mimo sféru jeho dispozice, a zaměstnanec dočasně ztratil možnost na ně dohlížet a pečovat o ně. Nezáleží na tom, zda škodu způsobil spoluzaměstnanec nebo jiná osoba. Odpovědnost za škodu vzniklou zaměstnanci na odložených věcech je tzv. objektivní odpovědností; zaměstnavatel tedy odpovídá za samotný výsledek (za škodu), aniž je uvažováno jeho případné zavinění. Této objektivní odpovědnosti se zaměstnavatel nemůže zprostit jednostranným prohlášením, že za odložené věci neodpovídá; proto jakákoli obecná oznámení na pracovišti toho typu, že „za odložené věci se neručí“, nemají právní význam.

Odpovědnost zaměstnavatele za škodu na odložených věcech se v zásadě vztahuje na všechny věci, které zaměstnanec vnese do zaměstnání. Dojde-li však ke škodě na věcech, které zaměstnanci obvykle do práce nenosí (např. cenné šperky, větší částky peněz), je tato okolnost významná z hlediska rozsahu náhrady škody; za věci, které zaměstnanec obvykle do práce nenosí a které zaměstnavatel nepřevzal do zvláštní úschovy, odpovídá zaměstnavatel jen do částky 10.000,- Kč. Za odložené věci, které se obvykle do práce nosí, včetně těch, které se obvykle do práce nenosí, ale které zaměstnavatel převzal do zvláštní úschovy nebo na nich škodu způsobil jiný zaměstnanec, odpovídá zaměstnavatel bez omezení. Určení místa, kam má zaměstnanec věci odkládat, je věcí zaměstnavatele. Může se tak stát pracovním řádem, pokynem vedoucího zaměstnance, nebo faktickým předáním přidělené šatní skříňky, uzamykatelné skříně, apod. Jestliže je zaměstnanci tímto způsobem určeno zcela konkrétní místo pro odkládání věcí, neponese již zaměstnavatel odpovědnost za škodu na věcech odložených jinde, i kdyby se jednalo o místo účelnější, z hlediska sledovaného účelu výhodnější nebo praktičtější. V případě, že zaměstnavatel naopak místo neurčí, bude dána jeho odpovědnost, dojde-li ke škodě na věci odložené na místě, kam se věci podle zaběhnutých zvyklostí obvykle odkládají. Předmětem této odpovědnosti nemohou být věci, které si zaměstnanec v práci uložil bez souvislosti s výkonem práce.

S názorem dovolatelky, že osobní automobil používaný zaměstnancem k cestě do zaměstnání a zpět lze považovat za předmět, který se obvykle „nosí“ do zaměstnání, nelze souhlasit.

Zákoník práce nestanoví hlediska pro posouzení, které věci zaměstnanci obvykle nosí do zaměstnání. Vodítkem může být jen ustanovení § 226 zák. práce, podle kterého je zaměstnavatel povinen zajistit bezpečnou úschovu svršků a osobních předmětů, které zaměstnanci obvykle nosí do zaměstnání. Ze znění tohoto ustanovení lze usoudit, že za věci obvykle nošené do zaměstnání lze považovat především takové svršky a takové osobní předměty, které vzhledem k povaze pracoviště, místním a časovým podmínkám, zaměstnanci zpravidla do zaměstnání nosí; vedle oděvu může jít o peněženky, tašky, aktovky, u žen kabelky, přiměřené peněžní částky, hodinky, běžné šperky (prsteny, nikoli však např. cenná brilantová brož), v současné době i mobilní telefony. Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění účinném do 31.12.2006 (tj. předtím, než byl zrušen zákonem č.

262/2006 Sb., zákonem práce) za předměty obvykle nošené do zaměstnání považoval i obvyklé dopravní prostředky (nikoli však osobní automobily), které zaměstnanci používali při cestě do práce a zpět (srov. § 145 cit. zákona). Současná právní úprava však tento okruh věcí nepřevzala, a za věci obvyklé proto žádný dopravní prostředek nelze považovat. Tento závěr se týká nejen osobních automobilů, ale i kol, mopedů apod. Je jisté mimo pochybnost, že v dnešní době autem dojíždí do zaměstnání velká část zaměstnanců a „pro miliony obyvatel“ je to dopravní prostředek „z hlediska dosažitelnosti práce zcela nezastupitelný“. Nelze ovšem přehlédnout, že, kdyby zákonodárce chtěl zahrnout dopravní prostředky, které zaměstnanci používají pro cestu do zaměstnání a zpět, mezi věci (předměty) obvykle nošené do zaměstnání, jimž je zaměstnavatel povinen zajistit bezpečnou úschovu, jistě by tento svůj úmysl v platné právní úpravě vyjádřil. Jestliže však (oproti předešlé právní úpravě vyjádřené v ustanovení § 145 zákona č. 65/1965 Sb., zákonu práce, ve znění účinném do 31.12.2006) upravil znění ustanovení § 226 zák. práce do současné podoby tak, že z demonstrativního výčtu věcí, které zaměstnanci obvykle nosí do zaměstnání a jimž je zaměstnavatel povinen zajistit bezpečnou úschovu, vypustil obvyklé dopravní prostředky, které zaměstnanci používají k cestě do zaměstnání a zpět, nelze takovou úpravu považovat za přehlédnutí, nýbrž za zcela jasně vyjádřený záměr zajistit bezpečnou úschovu jednak svršků a úměrně k povaze těchto věcí také odpovídajících osobních předmětů. Z tohoto důvodu nelze připustit jakýkoliv extenzivní výklad jdoucí nad daný zákonný rámec.

I když – jak se podává se shora podaného výkladu a jak k tomu správně dospívá i odvolací soud – osobní automobil nelze považovat za věc (předmět), která se obvykle nosí do zaměstnání, nelze vyloučit odpovědnost zaměstnavatele podle ustanovení § 268 odst. 2 zák. práce (srov. i pro současnou právní úpravu použitelný rozsudek býv. Nejvyššího soudu ČR ze dne 10.9.1976, sp. zn. 5 Cz 15/76, uveřejněný pod č. 39 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1979). Odpovědnost zaměstnavatele podle tohoto ustanovení je však v případě věcí (předmětů), které se obvykle do práce nenosí, dána v plném rozsahu – jak bylo uvedeno již výše – pouze tehdy, jestliže věc byla převzata zaměstnavatelem do zvláštní úschovy nebo způsobil-li škodu na této věci jiný zaměstnanec. To, zda zaměstnavatel převezme i věci, které se do práce obvykle nenosí, včetně dopravních prostředků, do zvláštní úschovy, vždy záleží na rozhodnutí zaměstnavatele, které bude zpravidla podmíněno i jeho možnostmi vytvořit prostor pro bezpečnou úschovu těchto věcí, včetně dopravních prostředků. Byla-li v projednávané věci možnost uložit klíče od osobního automobilu do trezoru, který žalovaná zaměstnancům určila pro ukládání cenných věcí a předmětů (tedy věcí, které se obvykle do práce nenosí), neznamená to, že tímto úkonem (uložením klíčů od dopravního prostředku do trezoru) by zaměstnavatel přebíral do zvláštní úschovy i samotný automobil. Za zvláštní úschovu osobního automobilu je možné považovat jeho zaparkování na hlídáném parkovišti, které k tomu účelu zaměstnavatel zřídil. Nelze jím však rozumět parkoviště v areálu zaměstnavatele, které je pouze v dohledu vrátnice nebo hlídače, aniž by zaměstnavatel vrátnému uložil hlídat přesně určená parkovací místa. Z výsledků provedeného dokazování vyplynulo, že škoda, jejíž náhrady se žalobkyně v tomto řízení domáhá, vznikla žalobkyni odcizením osobního automobilu, který před započítím práce umístila (odložila) v areálu žalované na místě, na kterém se takové dopravní prostředky obvykle umísťují. Nejednalo se o hlídaná parkovací místa, nýbrž žalovaná jako zaměstnavatelka toliko umožnila svým zaměstnancům zaparkování osobních automobilů používaných při cestě do zaměstnání a zpět ve svém areálu „mimo travnaté plochy“ způsobem uvedeným bodu 2.3.4. směrnice žalované ze dne 9.2.2011, označené jako „Návštěvní řád Psychiatrické léčebny Bohnice“ (tedy tak, aby vozidla „nebránila plynulému zásobování jednotlivých objektů a průjezdu sanitních vozidel nebo na místě určeném oprávněným pracovníkem PLB“). Vzhledem k tomu, že nebylo ani zjištěno, že by automobil žalobkyně odcizil některý ze zaměstnanců žalované, je správný závěr odvolacího soudu, že žalovaná podle ustanovení § 268 odst. 2 zák. práce odpovídá žalobkyni za škodu na odloženém osobním automobilu jen do částky 10.000,- Kč.

Z uvedeného vyplývá, že z hlediska odpovědnosti zaměstnavatele za škodu způsobenou zaměstnanci na odložených věcech podle ustanovení § 267 odst. 1 zák. práce nelze za věc (předmět), která se obvykle nosí do zaměstnání, považovat osobní automobil, který zaměstnanec používá k cestě do zaměstnání a zpět. Za osobní automobil, který zaměstnanec umístil v objektu zaměstnavatele na nehlídaném parkovišti, zaměstnavatel odpovídá pouze do částky 10.000,- Kč, ledaže škodu na tomto automobilu způsobil jiný zaměstnanec zaměstnavatele (§ 268 odst. 2 zák. práce).

Žalobkyně v dovolání rovněž namítá, že odvolací soud „nechal bez adekvátní právní odezvy skutečnost, že ke vzniku škody došlo v příčinné souvislosti se zanedbáním povinností pracovníků žalované“, jestliže příslušný zaměstnanec žalované při propouštění bývalé zaměstnankyně S. nepostupoval s péčí řádného hospodáře a nevyžádal si od jmenované vrácení klíčů od léčebného pavilonu a šatny nebo po jejím odchodu nevyměnil příslušné zámky, čímž „de facto vytvořil podmínky pro trestnou činnost pachatele, přítele S.“, který podle šetření Policie České republiky zřejmě automobil žalobkyně odcizil.

V soudní praxi nejsou pochybnosti o tom, že, jestliže nebyly splněny podmínky odpovědnosti zaměstnavatele za škodu na odložených věcech zaměstnance podle ustanovení § 267 zák. práce, ani v plném rozsahu podle ustanovení § 268 odst. 2 zák. práce, je třeba posoudit odpovědnost zaměstnavatele ještě podle ustanovení § 265 zák. práce, tedy z hledisek obecné odpovědnosti (srov. obdobně ve vztahu k obsahově totožné dřívější právní úpravě rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 27.6.1974, sp. zn. 14 Co 216/74, uveřejněný pod č. 26 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1977).

Podle ustanovení § 265 odst. 1 zák. práce zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu, která mu vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním porušením právních povinností nebo úmyslným jednáním proti dobrým mravům.

Podle ustanovení § 265 odst. 2 zák. práce zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci též za škodu, kterou mu způsobili porušením právních povinností v rámci plnění úkolů zaměstnavatele zaměstnanci jednající jeho jménem.

Obě citovaná ustanovení upravují tzv. obecnou odpovědnost zaměstnavatele za škodu vzniklou zaměstnanci. Předpoklady vzniku odpovědnosti zaměstnavatele za škodu však upravují rozdílně. Podle ustanovení § 265 odst. 1 zák. práce je zaměstnavatel povinen nahradit zaměstnanci škodu, která zaměstnanci vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, jestliže příčinou škody bylo porušení právních povinností nebo úmyslné jednání proti dobrým mravům. Okolnost, zda právní povinnosti porušil nebo úmyslně jednal proti pravidlům slušnosti a občanského soužití zaměstnavatel, zaměstnanec jednající jeho jménem nebo jiná osoba bez jakéhokoliv vztahu k zaměstnavateli, zde není významná; rozhodující je, že ke škodě došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Naproti tomu podle ustanovení § 265 odst. 2 zák. práce zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu, která mu vznikla i jinak než při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, a to za předpokladu, že ke škodě došlo následkem porušení právních povinností v rámci plnění úkolů zaměstnavatele ze strany zaměstnanců jednajících jeho jménem nebo přímo

samotným zaměstnavatelem - fyzickou osobou. Předpokladem obecné odpovědnosti zaměstnavatele podle ustanovení § 265 zák. práce není, aby porušení právní povinnosti bylo zaměstnavatelem zaviněno. Zaměstnavatel odpovídá i za takové porušení svých povinností, k nimž došlo bez subjektivního zavinění jeho zaměstnanců.

V posuzovaném případě je za daného skutkového stavu zřejmé, že žalovaná nemůže žalobkyni odpovídat za škodu podle ustanovení § 265 odst. 1 zák. práce. Podle tohoto ustanovení je - jak vyplývá z výše uvedeného - dána odpovědnost jen za takovou škodu, která zaměstnanci vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Protože podle ustanovení § 274 zák. práce v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů jsou úkony potřebné k výkonu práce a úkony během práce obvyklé nebo nutné před počátkem práce nebo po jejím skončení a úkony obvyklé v době přestávky v práci na jídlo a oddech konané v objektu zaměstnavatele, za které však zákon výslovně nepovažuje cestu do zaměstnání a zpět, je odůvodněn závěr, že škoda na osobním automobilu, který žalobkyně používala pouze k cestě do zaměstnání a zpět, nevznikla žalobkyni při plnění pracovních úkolů ani v přímé souvislosti s ním.

Z uvedeného vyplývá, že v daném případě by mohla přicházet v úvahu pouze odpovědnost zaměstnavatele podle ustanovení § 265 odst. 2 zák. práce, pro niž není rozhodující, při jaké činnosti zaměstnanci škoda vznikne. Předpoklady odpovědnosti zaměstnavatele za škodu vzniklou zaměstnanci podle tohoto ustanovení jsou porušení právních povinností v rámci plnění úkolů zaměstnavatele zaměstnanci jednajícími jeho jménem nebo zaměstnavatelem - fyzickou osobou, vznik škody a příčinná souvislost mezi uvedeným porušením právních povinností a vznikem škody. V řízení o náhradu škody podle ustanovení § 265 odst. 2 zák. práce má žalobce (poškozený zaměstnanec) procesní povinnost tvrdit [srov. § 101 odst. 1 písm. a) o.s.ř.] a posléze i prokázat [srov. § 101 odst. 1 písm. b) a § 120 odst. 1 o.s.ř.] všechny uvedené předpoklady potřebné pro vznik odpovědnosti za škodu.

Je mimo pochybnost, že zaměstnanci, kteří jednájí jménem zaměstnavatele (srov. § 166 obč. zák.), jsou vedle právních předpisů vztahujících se k práci jimi vykonávané povinni dodržovat rovněž vnitřní předpisy zaměstnavatele, s nimiž byli řádně seznámeni [srov. § 301 písm. c) a § 305 zák. práce]. Dovolatelce lze přisvědčit v tom, že „zanedbání povinností pracovníků žalované při propouštění bývalé zaměstnankyně S.“ (nevyžádání si od jmenované vrácení klíčů od léčebného pavilonu a šatny nebo neprovedení výměny příslušných zámků), kdyby bylo prokázáno, by bylo v rozporu s ustanovením bodu 6.1.3. směrnice žalované ze dne 14.3.2011, označené jako „Řád ochrany budov, objektu a majetku Psychiatrické léčebny Bohnice“, a mohlo by mít význam z hlediska obecné odpovědnosti zaměstnavatele za škodu podle ustanovení § 265 odst. 2 zák. práce tehdy, jestliže by toto opomenutí příslušného zaměstnance žalované skutečně napomohlo „trestné činnosti pachatele, přítele Schillerové“ (jejíž skutkové okolnosti vyplývají z usnesení Policie České republiky ze dne 28.1.2013 č.j. ORII-27967-77/TČ-2012-001376-POKOR založeného ve spise) v tom smyslu, že - nebýt tohoto opomenutí - k odcizení automobilu žalobkyně (a škodě) by nedošlo.

Odvolační soud - jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozsudku - se věcí z tohoto pohledu nezabýval. Jeho právní posouzení věci je proto neúplné a tedy i nesprávné. S ohledem na uvedenou možnost právního posouzení měla být žalobkyně poučena ve smyslu ustanovení § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř., aby s přihlédnutím k obsahu stanovených odpovědnostních předpokladů doplnila vyličení rozhodujících skutečností a nabídla k nim potřebné důkazy. Protože jí nebylo poskytnuto poučení ve smyslu ustanovení § 118a o.s.ř., ač se tak mělo z objektivního hlediska stát, je řízení postiženo vadou, přestože absence takového poučení měla původ v jiném právním posouzení věci (srov. kupříkladu rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.3.2004 sp. zn. 29 Odo 149/2002, uveřejněný v časopise Soudní judikatura roč. 2004, pod č. 49).

Protože rozsudek odvolacího soudu není správný, Nejvyšší soud České republiky jej (s výjimkou části výroku o věci samé, jímž bylo žalobě zčásti vyhověno) podle ustanovení § 243e odst. 1 o.s.ř. zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí také na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky ve stejném rozsahu i toto rozhodnutí a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o.s.ř.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný; v novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 226 odst. 1 a § 243g odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o. s. ř.).

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 23. ledna 2017

JUDr. Zdeněk Novotný

předseda senátu

www.nsoud.cz